

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izda vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četrt leta 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge tujine dodatno 8 K. — Kdor bodi sam po nje, plača na leto samo 7 K. — Naročnina se pošilja na: Upravišтво „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Čeje „Katedrski študentski društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 16 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopis se ne vračajo. — Upravišтво: Koroska cesta št. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za vsakršne reklamacije se sprejema do torka opoldne. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

Nemške šole na Slovenskem in slovenski starši.

(Dopis iz Dravinjske doline.)

V kratkem času se bodo zopet odprle ponemčevalnice naših otrok na slovenskih tleh. Kakor golažen se bodo razlezli šulferajnski učitelji teh sol po slovenskih domovih, obdelovali slovenske starše, naj jim prodajo najdražje, kar imajo: svojo dečo. In povdarjali bodo ti tihotapei s slovenskimi dušami, da so i sami slovenskega rodu, da so pljunili i sami na narod, iz katerega so izšli, in prodali za dober denar svoj značaj; in zgodilo se jim ni nič za to, nasprotno, dobili so dobro mesto, ni jim treba k vojakom, kakor n. pr. slovenskim učiteljem, boljše oskrba s hrano in drugih podpor nebroj. Pričarali bodo otrokom in staršem vse mogoče in nemogoče dobrote, če se prodajo nemškemu molohu.

In na tebi, slovenski oče, slovenska mati, je, da se ne pustiš premočiti od teh prekupcev slovenskih duš. Da se bo tvoj otrok v šulferajnski šoli naučil nemščine, ne verjami. Naučil se ne bo niti nemščine niti slovensčine, pač pa se bo naučil zančevati svoj materni jezik. Pozabil bo na povelje nemškega vzgojitelja slovenski pozdrav, slovensko pesem, slovensko besedo, in gospod nemški vzgojitelj bo preko njega hotel vplivati tudi na tebe, slovenski oče, slovenska mati, in ti spodkopati oblast nad otrokom. — Tvoj lastni otrok te bo priganjal po navodilu svojega vzgojitelja, da imaš rabiti n. pr. samo nemške vžigalice, da moraš hoditi samo v nemške trgovine, da moraš nemško pozdravljati, čeravno ne veš nič nemški. In sam tak otrok bo osrečeval tebe in druge ljudi s svojim spakodranim pozdravom: „Grüss Gott!“, ki je višina učenosti šulferajnskih sol. In njegov vzor „učitelj“ bo ga navadil, da bo znal s svojim nemškim pozdravom izzivati; prepovedal bo otroku slovenski govoriti na cesti, zlasti če pride kdo mimo. Ali ni žalostno, če vtihne naenkrat slovenska govornica takih neboglenih revežev, ako se jim približaš, in začno mrmrati nemščino, da je joj. Ali ni še bolj žalostno, da v takih krajih, kjer se šopiri kaka Rossegger-šola ali kaka druga šulferajnska šola, potihne slovenska narodna pesem, ki blaži dušo in znača, slovenskega otroka, Namesto „Preljubo veselje, ni kje si doma“, zvrzolijo ti zapeljani otroci „Das deutsche Lied“, „Die Wacht am Rhein“ in tiste, za

nemškonacionalno omiko tako značilne dijaške Saul und Fresslieder.“

Taka je vzgoja šulferajnskih sol, ne blažujejo srca, ne utrjujejo značaja, ne pospešene učenja nemščine, ampak pospešene zatiranja vsakega poštene čuta, izzivanje, sovraštvo vsega, kar je slovensko. Vzgojijo se v teh solah kolikor možno slabotni značaji, duševni reveži, ki so nezmožni pozneje kaj več doseči, da nemška gospoda dobi lažje svoje hlapce in deklice. In ali jih vidite te uboge potuhnjence v poznejšem življenju? Ne vedo ne prav čitati in pisati, vendar pa razpolagajo z neverjetno nadutostjo, ki so se je priučili v nemških solah in so pripravljani se udeležiti vsakega zločestva proti svojemu narodu.

To so tisti značaji, ki za frakelj žganja, za eno smodko, za en guljaž prodajo svoje prepričanje.

In ti slovenski oče, slovenska mati, ki sta gledala tekot vojne mučeništvo in žrtve slovenskega naroda in jih tudi sama doprinašala, sta vendar le morala priti do prepričanja, da je Slovenec po svoji poštenosti, pridnosti in nađarjenosti znožen doseči več kakor mesto hlapca pri nemškutarju. Zatorej pa zapodita te prekupce slovenske dece iz hiše. Pokaži, slovenski kmet, tudi tukaj svojo zrelost. Tista žuljava roka, ki je podpisala jugoslovansko deklaracijo, naj trdo pade na mizo, ko bo prišel nemški učitelj kupovati tvojih otrok, in odločni: „Roke proč od naše dece!“ naj odžene za vselej vsiljivca iz tvoje poštene hiše.

Na slovenske šole pa bodi ob eno na tem mestu poziv: Skrbite, da ohranite in kolikor mogoče še povzdignete ugled slovenskih sol! Ne dajajte orožja proti samemu sebi vašim nasprotnikom v roke. Skrbite, šolska vodstva; kolikor je le mogoče za reden pouk da ne bojo naši sovražniki in pa tudi naše ljudstvo poreklo. Češ, na nemški šoli je reden pouk, na slovenski šoli je le rečokedaj, in posledica je, da je deca zanemarjena. Skrbno negujmo naš najdragocenejši zaklad, upanje naše lepše bodočnosti: slovenske otroke! Največji prijatelj domovine je tisti, ki v krščanskem in naravnem smislu zvesto in vestno za domovino odgojuje mladino.

Verski duh med francoskim vojaštvom

Graška „Tagespost“ piše dne 1. septembra: „V zadnjih bojih s Francozi so Nemci večkrat

vpleni zastave, ki so jim bile poprej neznanе. So to majhne, nekaj čez pol metra dolge in široke trobojnice iz svile, na katerih je na prednji strani v zlatu vezen križ z napisom: „In hoc signo vinces“, (v tem znamenju boš zmagal) ter označba stotnije. Na drugi strani je pa vezeno Srce Jezusovo, obdano s trnjevo krono, z napisom: „Coeur sacre de Jesus — espoir et salut de la France“ (presveto Srce Jezusovo, upanje in blagor Francije).

Vjeti Francozi so izpovedali, da imajo te nove stotnijske zastave ne le vse lastne, ampak tudi, kolikor jim je znano, vse sosedne čete. Ker so torej Nemci v obrambni bitki vpleni take zastave, je sklepati, da so jih nesle dotične stotnije s seboj v prednjo črto, kar je nekoliko presenetljivo. Kajti vojna se je v sedanjem času razvila tako, da že davno nikjer več ne razvijajo zastav, izvemski nekatere divje narode, ki se bojujejo na strani naših sovražnikov. Nemške čete že tudi ne nosijo svojih polkovnih zastav na bojišče. Le v začetku vojne so ob nekaterih prilikah, kakor pri naskokih, razvili po stari šegi polkovne zastave. Pozneje jih je bilo videti le v slučajnih posebnih slovesnostih, in sicer zadaj za bojno črto, kjer so shranjene pri dotičnih generalnih poveljstvih.

Se bolj pa preseneča strogo versko opremljene teh novih francoskih stotnijskih zastav. Po izpovedi vojnih vjetnikov so jih uvedli na prigovarjanje vojaške duhovščine, in ravno to je značilno za preobrat duhov, ki ga je v Franciji povzročila sedajna svetovna vojna. V začetku vojne so se našli povsod v zavzeših francoskih vojašnicah in postojankah brezverski spisi in duhovščino zasramujoče pesmi. Nato se je vnel notranji boj. Duhovnike, med katerimi jih je mnogo, ki so narodnega mišljenja, so obdolžili, da so sokrivci sedanje svetovne vojne. Ti duhovniki so sedaj obrnili te obdolžitve ter izjavili, da je težka preizkušnja, katera je sedaj prišla nad domovino-Francijo, božja kazen zaradi oskrnjevanja cerkva in oropanja samostanov po Combesovo vlado. S tem so napravili velik vtis. Nekoč je nemški poročevalec slišal sam, ko je prebivalstvo mesta Cambrai glasno klicalo: „To je prst božji! To je kazen za oskrnjevanje cerkva!“ V sled bomb iz sovražnih letal je začela goreti neka bolnišnica in nemški vojaki so pometali postelje iz bolnišnice skozi okna. Ljudstvo se je spomnilo, da so skozi ista okna dotičnega nekdanjega samostana vrgli orožniki republike domačega zdravnika pregnanih redovnic, in je vide-

Vojaški novinec.

Belgijska povest.

Pisatelj Henrik Konsjans; preložil za „Slov. Gospodarja“ Ab B.

(Dalej.)

„Oh, Nežika, težava bo s pismom. Kaj pa, ako bi pisala tako-le? — Janez, mi smo v skrbeh, ker ne vemo, če si zdrav. Hitro nam moraš odgovoriti, ker tvoja mati sicer zboli in tako dalje; — to bo vendar razumljivo?“

„To že, ljuba moja, a to še ni pismo; tako govore vsi ljudje, učeni in neučeni. Čakaj! Takole se prične zmiraj: Velečenjeni starši, s tresočo roko poprímam pero, da — da — zdaj mi pa kar nič ne priđe na misel.“

„Da vam pišem.“

„O, saj boljše veš od mene. Kako me imaš za neumno! To ni lepo, Katrica!“

„Kaj pa misliš, Nežika? Ako vzame pero v roko, tega vendar ne stori zato, da si masla namaže na kruh. Moram se ti smežati. Samo tega ne razumem, zakaj se tvoj brat vedno tresse, kadar prične pisati. Gotovo težko piše? To pa je hudo, ker človek, ki se tresse, piše še slabše.“

„Ne, stvar ni taka. Andrej ima v mestu vedno svoja pota in vedno zahteva denarja, zato se tresse, ker so oče hudi. Kako pa je z vašo kravo, Katrica?“

„No, še dosti dobro. Dosti je prestala, revica. Zdaj pa je najhujše pri kraju in se že boljše. Tele smo prodali. Tako pisana, ljubka živalica je bilo!“

Med zadnjimi besedami sta se bili deklici že oddaljili za nekaj korakov vsaksebi.

„Pa pozdravi doma, Katrica!“ je zaklicala Nežika odhajaje. „Glej, da spišeš pismo in Janezu spo-

roči naše pozdrave!“

„V nedeljo po maši se zopet snideva; potem ti povem, kako sem pismo sestavila. Pozdravi sestrol!“ Nežikin glas je že odneval v smrekovem gozdu: vesela je z zvonkim glasom pela znano pesem:

„Venci zeleni se gugljejo z mlaja,
Spodaj mladina vrti se in raja.
Zdaj veselite se, fantje, dekleta,
Starost nič dobrega ne obeta.“

Katrica se je zamišljena ustavila, dokler lepi Katričin glas ni umolknil za lesom. Potem je napol plesoč, napol hodeč nadaljevala svojo pot ter kmalu nato bila doma.

Tu sta vdovi sedeli za mizo in nepotrpežljivo čakali Katrice. Stari oče, ki se je bil prehladil, je ležal v žumnatih ter gledal izpod odeje, da bi bil saj z očmi in ušesi pričujoč pri velikem delu, ki jih je še čakalo.

Komaj se dekle prikaže na pragu, ženi hitro pospravita vse, kar je ležalo na mizi ter jo v čisto obrušeta s predpasniki.

„Sem pojdi, Katrica“, veli Janezova mati, „sedi na dedov stol, je bolj pripraven!“

Dekle sede molče k mizi, položi predse papir in zamišljena vtakne pero v usta.

Med tem sta ženi in ded z največjo radovednostjo opazovali premišljujočo deklico. Mali bratec se je bil z obema komolcema vlegel preko mize ter je strmel v oči in usta, da vidi, kaj bo napravila deklica s peresom.

Ravno tako molče Katrica vstane, vzame s police posodico za kavo, vlije vanjo črnilo iz stekleničice ter sede za mizo, kjer gotovo desetkrat premakne papir semtertje.

Slednjie pomoči pero v črnilo ter se pripravi za pisanje. Čez malo časa dvigne glavo ter vpraša:

„No, povejte, kaj naj pišem.“

Vdovi se vprašujoče spogledata in se ozreta na bolnega deda, ki je bil glavo daleč pomolil izpod o-

deje in srpo oči upiral v Katričino roko.

„No, piši, da smo vsi zdravi“, pravi stari kašljaje; „saj se vsako pismo pričenja tako.“

Deklica opomni smehljaje se:

„Ta bi bila lepa. Da smo vsi zdravi, vi pa že 14 dni polegate bolni.“

„No, saj to še vedno lahko v pismu poveš nazadnje, Katrica.“

„Ne, veš, kaj moraš pisati?“ pravi Janezova mati. „Vprašaj najprej, kako je kaj on pri zdravju. Ko to napišeš, pristavimo se marsikaj.“

„Ne“, pravi druga vdova, „piši najprej, da je mlajše pero v roko ter vprašaj, če je zdrav. Tako se je tudi začel pismo Tistovega Janeza, ki ga sem sinoči slišala pri mlinarju.“

„Da, tudi Opankarjeva Katrica je rekla tako; jaz pa vendar tega ne storim, je preotročje“, odgovori dekle nepotrpežljivo. „Janez sam ve, da ne morem pisati z nogo.“

„Pred vsem zapiši na vrh njegovo ime na papir“, se oglasi ded.

„Katero ime? Brems?“

„Ne, Janez!“

„Prav pravite, oče“, odivne deklica. „Proč pojdi, Pavel, roke z mize! Mati, vi pa se malo odmaknite, sicer me sunete s komolcem.“

Zdaj se pero približa papirju in med tem, ko išče mesta, tiho črkuje ime oddaljenega prijatelja.

Zdajci vstane Janezova mati, prime deklo za roko in pravi:

„Počakaj malo, Katrica! Ali se ti ne zdi, da le samo „Janez“ ni dobro? To je prekratko. Ali bi ne bilo boljše pristaviti: Dragi sin ali ljubi otrok?“

Teh besed Katrica skoro ni slišala. Ravno je obliznila papir in nevoljno vzkljknila: „Vidite, zdaj pa imate! Kakšno packo sem naredila in vse lizanje nič ne pomaga: ne gre več proč. Vzeti moram — drugo pero.“

Dalje prihodnjie.